

Vergaderjaar 2020–2021

32 813

Kabinetsaanpak Klimaatbeleid

Nr. 669

LIJST VAN VRAGEN EN ANTWOORDEN

Vastgesteld 4 maart 2021

De vaste commissie voor Economische Zaken en Klimaat heeft een aantal vragen voorgelegd aan de Minister van Economische Zaken en Klimaat over de brief van 14 december 2020 inzake Samenwerking Denemarken m.b.t. een offshore «energie-hub» (Kamerstuk 32 813, nr. 655).

De Minister heeft deze vragen beantwoord bij brief van 2 maart 2021. Vragen en antwoorden zijn hierna afgedrukt.

De voorzitter van de commissie,
Renkema

De adjunct-griffier van de commissie,
Reinders

1

Hoeveel geld gaat er naar projecten in Denemarken? Kunt u specificeren hoeveel middelen uit welke regeling ten bate van welk project worden ingezet? Wanneer er niet een directe subsidieregeling is aan te wijzen, hoe worden deze middelen dan vrijgemaakt?

Antwoord

In deze fase gaan er geen middelen van de Nederlandse overheid naar projecten. Deze Memorandum of Understanding beperkt zich tot een verkenning van de voordelen, nadelen en mogelijkheden van samenwerking aan een offshore «energie-hub».

Het onderzoek wordt uitgevoerd door de netbeheerders Gasunie en TenneT en de Deense netbeheerder Energinet. De netbeheerders gebruiken hiervoor middelen die door de EU zijn toegekend aan het North Sea Wind Power Hub (NSWPH) consortium uit de «Connecting Europe Facility».

Deze verkenning staat los van de statistische overdracht van hernieuwbare energie tussen Denemarken en Nederland waarbij wel middelen van de Nederlandse Staat naar Denemarken gaan zoals beschreven in mijn brief van 19 juni 2020 (Kamerstuk 32 813, nr. 614).

2

Kunt u per project aangeven hoeveel duurzame energie er wordt geproduceerd? Waar wordt deze duurzame energie ingezet?

Antwoord

Denemarken heeft als doel om in 2030 3 gigawatt aan Deense windparken op zee te verbinden aan de door hen beoogde offshore energie-hub in het Deense deel van de Noordzee.

Het idee achter de samenwerking is dat deze duurzame energie niet alleen voor Denemarken beschikbaar wordt, maar via interconnectie mogelijk ook voor Nederland. Concretisering en realisatie van dergelijke interconnectie is echter afhankelijk van de uitkomsten van het verkennend onderzoek dat nu onder het MoU wordt uitgevoerd.

3

Kunt u duidelijk onder elkaar zetten wat deze afspraak voor Nederland zal opleveren, dan wel in energie dan wel in geld of anderszins?

Antwoord

De afspraak die nu gemaakt is, is om de netbeheerders aanvullend onderzoek te laten doen om meer zicht te krijgen op de mogelijkheden van deze samenwerking en de voor- en nadelen voor Nederland. Daarbij wordt onder andere gekeken naar socio-economische gevolgen, technische aspecten, capaciteit en timing, netwerkintegratie, marktordeening en regulering, eigenaarschap en financiering. Op hoog abstractieniveau wordt ook gekeken naar de gevolgen voor de ecologie.

Het onderzoek zal ook de samenhang beschouwen met onze nationale plannen voor (wind)energie op zee ten noorden van Nederland en de mogelijkheden, voor- en nadelen van voor het realiseren van een of meer energie-hubs in dat deel van onze Noordzee.

Eind 2021 verwachten we deze resultaten van de netbeheerders en op basis daarvan zal ik bezien of voortzetting van deze samenwerking opportuun is.

4

Wat gaat de gegarandeerde opbrengst in duurzame energie dan wel in geld zijn?

Antwoord

Het in de samenwerkingsovereenkomst afgesproken onderzoek moet daar meer zicht op geven.

5

Hoe wordt de interconnectiviteit in de praktijk gerealiseerd? Welke knelpunten in het netwerk zijn bekend en hoe kunnen deze worden opgelost?

Antwoord

Dit is onderdeel van het onderzoek door de netbeheerders.

6

Klopt het dat ook Ierland een soortgelijke regeling met Denemarken heeft getroffen? Kunt u hier meer over zeggen? Waaruit bestaat die afspraak en om hoeveel geld gaat het? Waarin zitten de overeenkomsten en de verschillen met de afspraak die Nederland heeft gemaakt?

Antwoord

Ik ben mij niet bewust van afspraken tussen Denemarken en Ierland op dit gebied. Wel heeft Denemarken met Duitsland een Letter of Intent getekend over een soortgelijke verkenning. Dit sluit aan bij onze intentie om de samenwerking met Denemarken op de langere termijn niet puur bilateraal te laten zijn, maar vooral ook te kijken naar de optimale configuratie van dergelijke offshore energie-hubs. Duitsland is daarbij een voor de hand liggende partner, aangezien het Duitse deel van de Noordzee zich tussen dat van Denemarken en Nederland bevindt.

7

Op welke wijze wordt de leveringszekerheid gegarandeerd?

Antwoord

Op dit moment is er nog geen sprake van een concrete realisatie van een project, maar van onderzoek. De analyses beschouwen ook de eventuele gevolgen voor de leveringszekerheid.

8

Hoe verhouden deze memorandum of understanding met Denemarken en het reeds bestaande initiatief North Sea Wind Power Hub zich tot elkaar?

Antwoord

De netbeheerders die het onderzoek dat in het MoU wordt aangekondigd uitvoeren, TenneT, Gasunie en Energinet, vormen samen het North Sea Wind Power Hub (NSWPH) consortium. Zij zullen dit werk ook uitvoeren als onderdeel van NSWPH.

9

Wat wordt er samen met Denemarken gedaan om zo min mogelijk stroomkabels te moeten ingraven door het werelderfgoed Waddenzee? Hoe wordt ervoor zorggedragen dat de Waddenzee zo min mogelijk beschadigd wordt als stroom van zee naar land gehaald moet worden?

Antwoord

Van het aanleggen van stroomkabels is in de samenwerkingsovereenkomst geen sprake. Dit aspect zal wel deel uitmaken van het onderzoek, mocht het ooit tot realisatie van een energie-hub komen. Daarbij geldt dat het eventueel aanleggen van stroomkabels door de Waddenzee geen taak is voor Denemarken, dit ligt bij en blijft volledig aan Nederland. Uiteraard wordt dan goed gekeken naar de mogelijkheden en beperkingen van aanleg van stroomkabels in de Waddenzee. Dit zal ook in samenhang

moeten worden gezien met onze nationale plannen voor (wind)energie op zee ten noorden van Nederland, om te zorgen dat de waarden van het Unesco Werelderfgoed en Natura 2000-gebied de Waddenzee zo min mogelijk belast worden door de aanleg van energie-infrastructuur in de Waddenzee.

10

Is het concept van de energiehub monofunctioneel en beperkt het zich tot een knooppunt voor energie, of is het concept geënt op multifunctionaliteit?

11

Wordt het leidende principe uit de Nationale Omgevingsvisie (NOVI) «combinatie van functies gaat boven enkelvoudig ruimtegebruik» bij de uitwerking van het concept als uitgangspunt genomen?

12

Wordt overwogen of is er ruimte om op de beoogde hub meer functies te vestigen?

Antwoord op vragen 10, 11 en 12

Het concept is, zoals op dit moment voorzien, in eerste instantie ingestoken als knooppunt voor energie. Het is expliciet ook de inzet van Nederland om hierbij niet alleen naar elektriciteit te kijken, maar ook naar eventuele mogelijkheden voor elektrolyse en transport van groene waterstof. Eventuele andere functies van een hub worden daarmee op voorhand echter niet uitgesloten.

13

Wordt geïnterpreteerd welke functies in het kader van de energietransitie tot 2050 vaste grond onder de voeten moeten krijgen op de Noordzee?

Antwoord

In mijn brief over de Noordzee Energie Outlook (Kamerstuk 32 813, nr. 646) schets ik een aantal structuren die de Noordzee als duurzaam energiesysteem kenmerken. Deze structuren omvatten energie-verbindingen met buurlanden rondom de Noordzee en het verbinden van de energie-infrastructuur voor elektriciteit en gas («systeemintegratie») voor de productie van groene waterstof uit windenergie op zee ten behoeve van de (industriële) energievraag.

Bij het vormgeven van deze structuren kunnen energie-hubs een belangrijke rol spelen, door bijvoorbeeld plaats te bieden aan elektrolyse-installaties voor de omzetting van elektriciteit naar waterstof of aan knooppunten voor grensoverschrijdende elektriciteitskabels of gasleidingen. In het geval dit soort functies op een kunstmatig eiland worden gesitueerd zal dit moeten plaatsvinden conform het beleidskader kunstmatige eilanden, dat de Minister van Infrastructuur en Waterstaat momenteel opstelt.

14

Wordt ook gekeken en geïnterpreteerd of een hub ook een functie kan hebben of waarde kan genereren voor de bestaande visserij en de productie van kweekvis, de productie van energie of omzetten van energie in waterstof, de overslag van goederen en vis, als schuilhaven voor de visserij, de handelsvaart en/of de toeristisch-recreatieve scheepvaart, natuurontwikkeling, defensie, als heliport voor de offshore industrie, voor het vestigen van een uitvalsbasis en verblijfsaccommodatie voor service- en onderhoudspersoneel voor offshore windparken?

Antwoord

Zoals ik in mijn antwoord op de vragen 10 tot en met 12 aangeef is de insteek van het onderzoek in eerste instantie gericht op energie. Daarbij wordt ook gekeken naar een eventuele rol voor waterstof, niet alleen elektriciteit. Het toevoegen van andere, niet aan energie gerelateerde functies is op voorhand niet uitgesloten, indien nut en noodzaak daarvan dat aantonen, maar is in deze fase geen onderdeel van het onderzoek. Het onderzoek richt zich nu eerst op de hoofdfunctie van een hub voor het energiesysteem.

15

Welke partijen worden, naast de Transmission System Operators (TSO), betrokken bij de uitwerking van het concept?

16

Wordt overwogen om partijen die partij zijn bij het Noordzeeakkoord te betrekken bij ontwikkeling en uitwerking van het concept energiehub op de Noordzee? Zo ja, op welke wijze?

17

Wordt overwogen om partijen die in zich in het verleden hadden verenigd in de Stichting Heden (Haveneiland in de Noordzee) te betrekken bij de ontwikkeling en uitwerking van het concept? Zo ja, op welke wijze?

Antwoord 15, 16 en 17

De casus die in eerste instantie onderwerp is van de verkennende studie betreft een energie-hub in Deense wateren. Daarbij zijn op dit moment de genoemde netbeheerders betrokken en de Deense en Nederlandse overheid. Er zal in de studie op integrale manier gekeken worden naar alle andere ontwikkelingen op de gehele Noordzee en de manier waarop dit project daarin past.

Voor zo ver het zal gaan om ontwikkelingen in de Nederlandse wateren, zullen deze besproken worden binnen het Noordzeeoverleg met alle ondertekenaars van het Noordzeeakkoord.

18

Wordt overwogen om vroegtijdig ontwerp-expertise te betrekken bij het ontwikkelen van het concept, bijvoorbeeld het College van Rijksadviseurs, om te bezien of er bij het ontwikkelen van het concept, naast functionele waarde, ook betere belevingswaarde en toekomstwaarde kan worden gegenereerd?

Antwoord

Nee, op dit moment niet. De samenwerking bevindt zich nog niet in een ontwerpfase. Er worden nu analyses uitgevoerd waaruit moet blijken of het concreter vormgeven van de samenwerking opportuun is. In een eventuele vervolgfase zal ook aandacht besteed worden aan multi-functioneel ruimtegebruik en natuurinclusief bouwen.

19

Welke vervolgstappen en vervolgplanning zijn er in het verkennings- en ontwikkelingsproces?

Antwoord

Eind van dit jaar worden de eerste resultaten verwacht. Dan zal gekeken worden kijken of het wenselijk is om verder te gaan met deze samenwerking.

Parallel aan de samenwerking met Denemarken start ik dit jaar de Verkenning Aanlanding Windenergie op Zee (VAWOZ), zoals aangekondigd in de eerder genoemde brief over de Noordzee Energie Outlook.

De mogelijke rol van energie-hubs in het Nederlandse deel van de Noordzee maakt daarvan onderdeel uit. Er zal daarvoor nauw worden samengewerkt met de partijen die betrokken zijn bij de gezamenlijke verkenning met Denemarken.

20

Hoe wordt voorzien in het (tussentijds) informeren van de Kamer en andere stakeholders in het ontwikkelingsproces?

Antwoord

Dat is voorzien na het verkrijgen van de resultaten van het onderzoek van de netbeheerders. Dit zal eind 2021 of begin 2022 plaatsvinden. Dan wordt ook besloten over het vervolg in het ontwikkelingsproces.

21

Kunt u dieper ingaan op de eventuele kansen op het gebied van waterstof in de regio Groningen/Eemshaven die voort kunnen komen uit de samenwerking met Denemarken? Om welke kansen gaat het daarbij en welke voordelen zijn daarbij te verwachten?

Antwoord

Te denken valt aan de aanlanding van groene stroom voor waterstof of het inzetten ervan voor de industrie aldaar. Deze mogelijke voordelen zullen moeten blijken uit het onderzoek.

22

Welke mogelijkheden ziet u om, als dat opportuun is, de samenwerking met Denemarken in de toekomst verder uit te breiden met andere thema's op het gebied van energiebeleid? Zijn er bepaalde thema's die daarvoor in aanmerking zouden komen, omdat ook deze goed aansluiten op het energiebeleid van beide landen en waarmee beide landen kunnen profiteren van een nauwere samenwerking?

Antwoord

Naast het mogelijk maken van meer windenergie op zee kijkt de samenwerking ook naar de mogelijkheden van productie van groene waterstof op zee en het vergroten van de interconnectiecapaciteit met Denemarken. Met interconnectie, waterstof en duurzame groene stroom sluiten we aan op het energiebeleid van beide landen en maken we de energiesystemen van beide landen flexibeler en robuuster.